

Buda Ferenc

Derű – ború

Tűnődések fehérről-feketéről II.

Egy kis borongással kezdeném. (Ámbár nevezhetem akár bosszúságnak is.)

Feleségem a fűszerek közt készül rendet rakni: szépen kimossa s megszárogatja az e célból félretett üres kis üvegeket meg a takaros kerámiaedénykéket, majd a korábban megkezdett s a még bontatlan fűszeres tasakokat két tálcán párhuzamos sorokba fekteti, a tálcákat pedig egyelőre elhelyezi a nagyobbik konyhai asztal egyik felén. „Vigyázz – azt mondja –, véletlenül össze ne keverd őket.” – „Jó, rendben van.” Közben azért míg a maradék kávé kihörpintem, csak úgy kíváncsiságból szemügyre veszem egyiket-másikat. Nem mintha most látnám először, hisz amikor éppen én főzök, nemcsak hogy használok itt-ott belőlük, de úgy nagyjából tudom is, melyik mire való. A bal szélső sorban alulról a második tasak megbontott felső pereme többszörösen be van hajtva, ezért nem lehet elolvasni, mi van benne. Fölveszem, megfordítom, kisebb betűkkel a másik oldalán is ott a felirat: *Tárkony*. Mint már annyiszor, most is eszembe jut: öt éves koromban talákoztam először *élőben* ezzel a növénnel, keskeny, illatos levélkével megrakott, csaknem egy méternyire felszökkent, ágas-bogas szálai ott zöldelltek első debreceni kertünk elejében, a közép felé húzódó keskeny út jobb oldalán. „*Mire jó ez, édesanyám?*” – tudakoltam kíváncsian. „*Levesbe, kislevesbe. Például a becsinált levesbe.*” (De még milyen jó! Főleg ha tejjel meg citromlével vagy egy kevéske ecettel is megadják az ízt.) Szemem azonban most egy apró fekete betűkkel nyomtatott feliraton akad meg: *Származási hely: Franciaország*. Mi a fene: hát már tárkony sem terem nálunk? Úgy kell behozatni hetedhét határon túlról? Nincs tovább nyugtom: vigyázva, nehogy összevisszaság maradjon a kezem nyomán, sorra végigvizsgálom az egész kollekción, összesen 26 tételt. Az eredmény legalábbis elgondolkodtató.

Lássuk talán előbb a statisztikai jellegű, összefoglaló adatokat:

Származási helye ismeretlen (mivel nincs feltüntetve vagy lekopott a tasakról) 5 (öt) fűszernek.

Külföldi eredetű 18 (tizennyolc); ebből európai 6 (hat), Európán kívüli 12 (tizenkettő).

Hazai, azaz magyarországi származású, illetve készítésű a szóban forgó 26 közül 3 (három).

Most pedig térjünk rá a konkrét részletekre:

Ismeretlen helyről származik az oregánó (magyarán: szurokfű), a fehér bors, a kakukkfű, a borsikafű és a fűszerkömény. (A fehér bors feltehetőleg arról a tájékról, ahonnan a fekete.)

Európán kívülről a majoránna (Egyiptom), a kurkuma (India), a fekete bors (Vietnam), a rozmaring (Tunézia), a bazsalikom (Egyiptom), a gyömbér (Kína), a mustármag (Kanada), a fahéj (Indonézia), a szerecsendió (Indonézia), a szerecsendió-virág (Grenada), a szegfűszeg (Indonézia) s a szegfűbors (Mexikó).

Európából, de nem itthonról, a koriander (Bulgária), a babérlevél (Törökország – ha épp a Boszporusz innenső oldalán szedték), a tárkony (Franciaország), a szárított perezselyemlevél (Németország), a szárított kaporlevél (Németország), végül a borókabogyó (Macedónia).

Igazolhatóan hazai fűszerek: egy tasak kalocsai őrölt paprika (nem a legkiválóbb minőségű, de a fontosabb főznievalóhoz nem is ezt, hanem a helybeli piacon – esetleg arrafelé jártunkkor Cecén – vásárolt házi paprikaőrleményt használjuk, annak a helye nem ezek között, hanem egy zárt fiókban van), egy kis üveget már csak negyedéig megtöltő, porrá őrölt, csípős chili (ez is házi: egy jó barától kaptuk), valamint kb. másfél tasaknyi curry (ez csak készült idehaza; az alapanyag nagyrészt külföldi, sőt tengerentúli).

Na már most. A kifejezetten trópusi fűszerekkel kapcsolatban nincs megjegyeznivalóm: ezeket hajdanán is messzi földről kellett beszerezni. (Részint épp az irántuk való keresletnek köszönhető bolygónk számunkra addig ismeretlen tájainak felfedezése.) Hajlok az engedékenységre a babér tekintetében is: e mediterrán cserje tömeges elterjedésére nálunk majd csak a globális felmelegedés nyomán bekövetkező éghajlatváltozás (övezeteltolódás) esetén számíthatunk. Ám az, hogy miért kell nekünk a koriandert Bulgáriából, a borókabogyót Macedóniából, a mustármagot Kanadából, a rozmaringot Tunéziából, a bazsalikomot meg a majoránna Egyiptomból, a tárkonyt Franciaországból s a petrezselyemlevelet meg a kaptot Németországból importálnunk, az nekem sehogy nem megy a fejembe. Arra én a magunk szempontjából is ésszerű, s egyben elfogadható magyarázatot nem találok. Szerintem ez csakis annak a mintegy két évtizede tartó, s egyfelől figyelmetlenségből, nemtörődömségből fakadó, másfelől viszont jó előre, körültekintően és megfontoltan kitervelt folyamatnak a része és velejárója lehet, amelynek során padlót fogott a hazai mezőgazdaság, kimúlt vagy elfekvőbe került élelmiszeriparunk nagy része, termékkivitelünk pedig a korábbi teljesítmény töredékére zsugorodott. Huszadik századi festészetünk későn felfedezett nagy alkotója, Tóth Menyhért – egyebek közt – a háztáji majoránnatermelésből szerzett szerény jövedelem révén élte túl a visszhangtalanság évtizedeit. Ma vajon sikerülne-e neki ugyanez? Esetleg el kellene adnia előbb potom pénzért – mondjuk – egyiptomiaknak vagy franciáknak a majoránna, hogy azok szárítva s feldolgozva jó haszon fejében, a maguk neve alatt szétteríthessék a nemzetközi – vagy inkább: nemzetek fölötti – áruházláncok hazai létesítményeinek gondoláin?

Hová jutunk így? Hová jutunk?

(Még mindig 2009 nyara)

*

No: ez már az ősz, annak is a legvaskosabb dereka. A hosszan elhúzódó nyári idős a tartós aszály után nagy-nagy borulat járja be térségeinket. Napok óta kitartóan esik, szemerkél vagy zuhog az eső, csak néha-néha áll be egy rövidke szünet, hogy a felhőzet komor függőnyeit félrevonva le-leragyogjon a tetőtől talpig *megfüremedett* tájra az arany verőfény. Csak e napos percekben derül jobb kedvre az ember, holott a vasszürke égi árnyék fedezéke alatt is inkább örvendenie illenék, mintsem borongva panaszkodnia: ez a tartós és bőséges csapadék – kiváltképp itt, a két víz között – magát az életet jelenti. S nem csak, sőt főleg nem az ideit, hanem a jövő esztendeit is; jártomban-keltemben hallom, hogy az őszi búzát meg az árpát néhol a porba kellett már elvetni. A Tisza apadásának pedig magam is tanúja lehettem: heteken át épp csak a meder legalján csoronkált lefelé lassan, zöldesbarnán és zavarosan. Méghogy szőke! Már-már nem is tudom, *milyen volt szőkesége...* Egy kicsit fellélegezhetünk, reménykedhetünk: ez a *jókor jött eső* talán megállítja, vagy legalább késlelteti a Homok-haza elsivatagosodását.

Egyszóval: ezúttal éppenséggel a ború a derű táplálója.

*

A világ – világunk – telis-tele az ideiglenesség, átmenetiség, bizonytalanság, ingatagság olykor csupán kevéssé feltűnő (mondhatni: lappangó), számos esetben viszont a leépüléssel/leépítéssel együttesen jelentkező, riasztóan szembeötlő tüneteivel. Ennek változatos példái szinte vég nélkül sorolhatók. Legtöbbjük mellett ellépdél, elsiet, elrohan az ember anélkül, hogy gondolkodóba esne, eltűnődne rajta, vagy legalább egy tudatos pillantást vetne rá. Hacsak úgy nem hozza a véletlen vagy a szükségyszerűség, hogy ismételten el kell időznie egy-egy dolog vagy jelenség közelében.

Kécskére költözésünkkor – hajaj, ennek is tizenkét éve múlt már az idén – három vegyesbolt is működött a közelünkben. Egyik épp a mi utcánk végén (aprócska volt, alig szobányi, s némely tekintetben hasonlatos a hajdan volt falusi szatócsüzletekhez), a nagyjából ugyanakkora másik a mienkkel párhuzamos, de se vége, se hossza Szabolcska Mihály utcában (tudtommal ez a leghosszabb olyan utca kisdud hazánkban, amit költőről neveztek el – ha már a Parnasszus ormai alatt oly parányi hely jutott ki szegénynek valamely félre-eső, eldugott horhosban), végül pedig kissé távolabbacska, de gyalogszerrel is még mindig csak öt-hat percnyire a Templom téri ABC. A közeli kisboltoknak előbb egyike zárt be, majd bizonyos idő múlva a másika is. Nincs ebben semmi meglepő: nem győzték a versenyt a náluk méretben s választékban is különb Templom térivel. Évekig jártak ez utóbbiba a környékbeliek, s mivel konkurencia nem mutatkozott, ráadásul iskola is működik a szomszédságban, reggelente ezért vagy azért rendszeresen betérő tanulók tucatjaival, úgy tűnt, hogy a vásárlói forgalom fenn tudja tartani a boltot. Másként történt. Sem az időpontot nem jegyeztem meg, sem az okoknak nem jártam utána, de néhány év után megszűnt az ABC. Tábla hirdette egy ideig az ajtaján, hogy eladó vagy

kiadó. Aztán egy kínai vállalkozó vette bérbe, női, férfi- meg gyermekruhaneműt, cipőket, táskákat, divatcikkeket árult benne olcsón, s persze: az ismert, a várható minőségben. (A tulajdonos fiával vagy rokonával, egy roppant kedves, rokonszenves, szorgalmas kínai fiatalemberrel egyszer-kétszer váltottam is néhány barátságos szót.) Jó pár hónapja a bolt ismét gazdátlanul, üresen árválkodik. Kirakatában kézzel írott tábla ajánlja az üzletnek igen alkalmas, tágas belterű helyiséget egy újabb, de egyelőre még nem jelentkező bérlő figyelmébe. Érdeklődni lehet ezen meg ezen a telefonszámon. Úgy látszik, hogy még a minden várható helyzetre és fordulatra felkészült, talpraesett és életrevaló kínai kereskedőnek sem jött be a számítása az ókéskei Templom téren. Jómagam egyébként csupán azért méltázom el épp ennek az ABC-nek s a belőle átlényegült kínai boltnak az elmúlását, mivel – mint most is – gyakorta kell várakoznom az oldalánál, a buszmegállóban.

Azonban – hogy őszinte legyek – engem igazából nem is ennek az üzletnek meg a hasonló többinek a sorsváltozásai gondolkodtatnak el, hanem az általuk is megjelenített ideiglenesség, a váratlan bizonytalanságok növekvő gyakorisága. Ennek kapcsán pedig az, hogy korunk s világunk követelményrendszerében mind hátrább sorolódnak az affélék, mint pl. a minőség, alaposság, végig gondoltság, mértéktartás, rendszeresség, arányosság, s helyettük élre tör s érvényre jut a lakóhelyet, szakmát, foglalkozást, életformát (hitet, hazát, meggyőződést stb.) akár egyik napról a másikra váltani kész mozgékonyág. (A magyarul már nehézkesen értők kedvéért: a mobilitás.) Így aztán a különféle kényszerek – ínség, háború, elnyomás, erőszak, természeti csapások – miatt menekülők sokmillió s tömegeit tetéztve kialakul s elterjed a jobb módnak örvendő fejlettebb országokban is (részint kénytelenségből, részint pedig utánzás nyomán, merő divatból) a legújabb kori nomád létnek egy bizonyos formája. Ebből következőleg viszont nem a fészkelőhelyükhöz ragaszkodók viselkedése válik követendő példává, *modellé*, még csak nem is a fészükre folyton visszatérő költözőmadaraké, hanem a hajófenék rejtett zugai révén világjáró, a legszokatlanabb környezethez és körülményekhez is könnyedén alkalmazkodó, fürge, szemfüles, tanulékony, s a legkevésbé sem finnyás, mindenevő patkányoké.

Majdnem elfelejtettem: néhány hónapja a Szabolcska Mihály utca pár száz méterrel fentebbi szakaszán működő másik ABC is bezárt. Egy ideig ott állt üresen. Nemrég arrajártomban rátéved a szemem, s látom: kályhabolt nyílik a helyén, elfoglalván az egyszintes, lapos tetős épület teljes hosszát, beleértve a még régebben kiürített egykori italdiszkontot is. Mellette, a részsüt összefutó mellékutcák találkozásánál kiszélesedő terecskén viszont még működik a kis benzinkút, s kettejük között úgszintén nyitva tart hétköznapiokon (déliidőig szombaton is) Szűrszabó Mihályék zöldség- és gyümölcsboltja. Ez így megy változatlanul, amióta csak itt lakunk, több mint tizenkét év óta. Tudtommal előtte sem volt másként. Ők képviselik hát a környéken, persze még sok egyéb mellett, a folyamatosságot. Vagyis – hogy a fölöttébb *kikupálódottak* is értsék – a *kontinuitást*.

Hasonlóképp a folyamatosság, de úgy is mondhatom: a szó jó értelmében vett maradandóság megtestesítője – gazdájával együtt – az a kis bódé a kecskeméti Hunyadvárosban, a Czollner köz jobb oldalán, ahol Gyuri bácsi árulgatja a mérgek nélkül megtermelt zöldséget, gyümölcsöt. Amikor – bő 37 éve – odaköltöztünk a szomszédos Zászló utcába, már jó ideje működött a családi házuk utca felőli traktusában kialakított vegyesbolt. Telt-múlt az idő, s a ritkásan lakott városperemi környék arculata gyökeres változásokon ment keresztül: négyszintes társasházakból álló új lakótelep nőtt ki a nagyrészt elhagyott szőlőskertek helyén, az évek során át jobbra csak csellengők rejtekhelyéül – no meg persze a közelben lakó kisebb-nagyobb gyerekek kalandozásainak színteréül – szolgáló Hankovszky ligetben (a *Kiserdőben*) felépült a Kiskunsági Nemzeti Park központja, épp szemközt Gyuri bácsiékkal megnyílt a Hunyadi ABC, mellette különféle boltokkal körbeszegélyezve a szolgáltatóház, s a kisbolt még sokáig állta a sarat így is. Ma már csak a ház mellé telepített zöldséges bódé ablaka mögött vár Gyuri bácsi a vevőkre. Családi tragédiából, hirtelen támadó betegségből talpra állva, nyolcvanon túl ez a helyállás nem kis teljesítmény, főleg ha azt is tekintetbe vesszük, hogy az áru nagy részét maga termeli meg. Két fiút s egy lányt neveltek föl, a fiúk egyikét már felnőttkorában elvesztették. Valaha, úgy negyven s egy-néhány éve tanítottam én is ezeket a gyerekeket a Budai utcai *sárga iskolában*, a piac mellett. Azóta – bár réges-rég letértem már a pedagógus pályáról – Gyuri bácsi engem így szólít: *Tanár úr*. Megtiszteltetés ez számomra. Nem tudom, vajon megérdemlem-e.

*

Nemrégiben ért egy másik, úgyszintén nem hivatalos megtiszteltetés is. Időről időre megesis ilyesmi velem – amiképp, gondolom, nem egy pályatársammal –, s ha már a lapok meg nem írják, s egyébütt sem tartják számon, úgy látom rendjénvalónak, hogy legalább magam megemlékezzem róla. A dolog azzal kapcsolatos, hogy az idej magyar kultúra napja alkalmából (az ám: már 2010 januárját írjuk) az énekmondók szombathelyi találkozására voltunk hivatalosak Ádám fiammal és zenész barátjával, Csergő Herczeg Lászlóval; ők ketten énekeltek s muzsikáltak, jómagam a verseimből olvastam fel. Megérkezvén az esti gála színhelyére, döbenten vettem észre: bal cipőm talpa sarkától a talprész közepéig levált. Mitévő legyek? Másik cipő nincs nálam, ezzel kell hát kezdenem valamit. Megragasztani vagy felvarrni reménytelen, marad a kötés. Sorra kérdezem a jelenlévő zenészeket, nem tudnának-e kisegíteni egy szál madzaggal vagy zsineggel. (Máskor – ha kell, ha nem – mindig van nálam ilyesmi; ezúttal persze hogyan is lenne!) Végül Kátai Zoli barátomnál járok sikerrel: előszedi a dorombját, s a ráhurkolt vékony, de erősnek tetsző spárgát felajánlja balul járt lábballal elsősegélyezésére. A spárga – egyelőre – be is tölti tisztét. Másnap délelőtre elvállaltuk, hogy a Bolyai Jánosról elnevezett nagy iskola kisdíákjainak adunk műsort. Óvatosan lépdelek, mintha nem is madzagon, hanem tojáson járnék. Távozásunk előtt – biztos, ami biztos – megtuda-

kolom a rendezvényt szervező kedves tanárnőtől: nem akadna-e még egy szál madzag számomra az iskolában tartalék gyanánt? Biztosan akad, mondja, de van itt a közelben egy cipész, az nem szokta elhárítani az ilyen hirtelen munkákat sem, hátha megragasztaná. Jól van. Belépünk a *Kulcsmásolás, cipőjavítás* feliratot viselő, két fél tenyérnyi kis műhelybe, előadom gondomat a mesternek. Várni kellene, hogy ragasztás előtt megszáradjon a cipő, mondja, de adjam csak oda. Lehúszom, átnyújtom neki. A tanár nő közben fölfedi előtte, kifélemiféle vagyok, költő, kultúra napja, ilyesmi. Három perc múlva a mester a kezembe adja a megragasztott cipőt: nem biztos, hogy sokáig bírja, azt mondja, kicsit még várni kellett volna. Hazáig sem? – kérdezem némi aggodalommal. Addig igen, de azért visszaadom a madzagot is hozzá. Nagyon köszönöm, mivel tartozom? Semmivel, mondja, felajánlom a kultúra oltárára. S mosolyog. Mindhárman mosolygunk, jómagam kissé meghatódva: lám csak, talán mégsem vagyok én akárki, ha ócska, ragasztott talpú cipőm egy derék szombat-helyi cipész jóvoltából a magyar kultúra oltárára kerül! Miközben a gépen e mondatokat pötyögtetem, ilyenek futnak át az agyamon: aznapi jövedelmének vajon hány százalékáról mondott le jókedvvel s önszántából az az ember egy költő s annak személyében a kultúra javára? S ezzel egybevetőleg: a nemzeti jövedelemnek vajon hány százalékát szánja hasonló célokra a magyar állam? A gondolat menetét azonban itt félbeszakasztom: nem szeretném a történet végét befelhősíteni.

Inkább megtoldanám még egy jó hírrel: énekmondó Ádám fiamat Sebestyén napjának előestéjén Tinódi-lanttal tüntették ki. Kissé különös kanyarok után talált rá erre a pályára. Volt egy-két kiváló mestere – például Kobzos Kiss Tamás, Kecskés András –, akiktől tanulhatott, ám jó tudnom azt is: a kései kezdés hátrányait konok kitartással leküzdve elsősorban a maga erejéből jutott el arra a szintre, hogy az elismerést kiérdemelje. Remélhetőleg ez újabb erőket szabadít föl benne. S ezzel együtt azt is remélem, hogy nem fogja elbízni magát.

*

Így: ezzel a fényeske szállal szerettem volna végezetül mondataim láncolatára zárócsomót kötni. Közbeszólt azonban a vak véletlen (ámbar lehet, hogy a vak véletlennek is van szeme): levetítettek előttem egy röpké néhány perces voltában is elképesztő – mit is? mondjuk: – *megnyilatkozást* az Echo TV világhálóra fölrakott műsorából. A *széles körben* ismert Szaniszló Ferenc hirdette az ígét (vajon kiét?...), a magyarok dicsőségéről és mindenekfölötti voltáról: sumérok, szkíták, etruszok, hunok, kelták, avarok (stb.) azonosságát a magyarokkal (a sor folytatásaként Egyiptom, India, Kína, Japán, sőt a hajdani inka birodalom „idecsatolása” már-már természetesnek fogható föl...); magasabbrendűségünket Európa – és persze: a nagyvilág – *más* népeihez képest; hogy Isten választott népe mi vagyunk, hisz egyedül reánk bízta a *magyarok Istene* a kultúra, a világhosszág terjesztését és kisugárzását. És így tovább. Régtől fogva ismerős, ám két évtized óta a látszatfeledés porából életre kelt s fokozódó virulenciával terjedő

eszmék ezek. (A latinul már – vagy még – nem tanultak kedvéért: a virulentia nem a magyar *virul* ige, hanem a latin *virus* „mérgező nyálka”, „mérgező” származéka.) Az sem lepett meg különösebben, hogy nevezett Sz. F. a magyar állampolgárok egy bizonyos részét nem ismeri el magyarnak, hisz rajta kívül mások is nagy kedvvel alkalmaznak sanda megszorításokat. (Bakay Kornél például a magyarul beszélőkről jelentette ki ugyanezt; in: Ősi Gyökér, 2003. július-október, 2. lap.) Ami a komolyan vehetőség szempontjából eleinte inkább csak afféle paródiának tetsző okfejtése (?) hallatán számomra újdonságszámba ment, az a következő – a történelmi tényekkel szembesítve igencsak hajmeresztő – megállapítás: ahány ellenség valaha a magyarok megszentelt földjére tette lábát, mindannyiuknak távoznia, sőt menekülnie kellett innét. Hogy miért? „Ostobák voltak valamennyien”, fogalmazta meg tömören, s a nyomaték kedvéért többször is megismételve a szentenciát Sz. F. Ostobák, mert – úgymond – nem tudtak olvasni a titkos jelekből, s a magyar föld (amely tudvalevőleg nem csupán a vén és romlott Európa, de az egész kerek világ közepe), szóval a magyar föld titokzatos kisugárzása (vagy kigőzölgése; hogy végül is melyik a kettő közül, az nem tisztázódott egyértelműen a jeles előadó szavaiból) ártalmukra volt s elűzte innét mindahányukat! Így jártak bizony a tatárok, a törökök, az osztrákok, a németek, az oroszok, és – e szavaknál Sz. F. vésztojósloán felemelte a hangját – így fog járnai az Európa Unió is! (Ama „mellékes” körülményt persze nem tartotta fontosnak megemlíteni, hogy az oroszok negyvenöt, a törökök meg egyenesen százötven esztendeig törték rajta a fejüket, vajon mi árthat nekik annyira minálunk; a tatárok pedig – akik ugye a mienkhez hasonló sámáni képességük révén még idejekorán felismerték a baj gyökerét – nem átalították azt a szemenszedett hazugságot diktálni a történetírók tolla alá, hogy kánválasztás végett kell hazaugraniuk oly nagy hirtelenséggel.) Mert jegyezzük meg jól s jegyezzék meg ellenségeink is egyszer s mindenkorra: nekünk, csak nekünk nem árt ez a kisugárzás! (Vagy kigőzölgés; ámbár a képernyőn ágáló személy láttán óhatatlanul szöveget üt az ember fejébe, hogy egynémelyikünknek hátha mégis...) Hosszan és változatosan el lehetne még mókázni mindezen, akár csak a széltiben-hosszában terjesztett egyéb agyalágyultságokon. (*Jézus párthus herceg, a hun származású népek 400–500 milliója, óegyiptomi szövegek „magyar” olvasata, a magyar mint ősnyelv, sőt az Isten nyelve* és így tovább – van belőlük annyi, hogy éjjel-nappal egyhuztomban sorolhatnánk.) Ez a fajta szamárság azonban – kiváltképp a hírközlő eszközök tömeghatása révén – súlyos és ártalmas szellemi járványok terjesztője lehet a jóhiszemű, ám tanulatlan és tájékozatlan sokaság körében. A zavaros, végig nem gondolt gondolatok sűrűn burjánzó dudvatengere közepette a József Attila megírta *őspatkány terjeszt kórt*, s ott ólálkodnak acsarkodva a régtől ismert *ordas eszmék* is.

Kérdés, hogy kinek, kiknek válik a hasznára mindez. A nemzeti és egyéb kisebbségi érzéstől szenvedőknek, akik csökkent termetük hosszát csúcsos süveggel vagy megvastagított cipőtalppal iparkodnak kitoldani? Az eleve rosszindulatú kútmérgezőknek és aknatelepítőknél? A maguk sajátos bolondériáiba

tartósan beleszédült, s másokat is megszedíteni kész különcöknek és csodabogaroknak? A múltjukat takargatóknak? Netán a hatalmi ágazatok rangjáig feltört médiumok, az írott és elektronikus sajtó egy bizonyos részét megvásárló, pénzelő, s a maga céljaira felhasználó potentátoknak?

Annyi bizonyos, hogy a nemzetnek, a hazának, mindannyiunk jelenének és jövőjének ez a fajta *kisugárzás* (vagy: *kigőzölgés*) csak ártalmára van.

Mert ez már nem ború, még csak nem is homály: maga a sűrű, fekete sötétség.

Van-e még bennünk elegendő szellemi erő és szándék az oszlatására?

Sóhajtva írom le: bizony nem meghalniuk – százával születniük és fölnevelődniük kellene hát az olyanoknak, mint Vekerdi László.

Mint Vekerdi László – volt.